

באצאי המהגרים. טובה לכך: יד קשה, גירוש של נוקשה בטורר ובהסתה. באופן זורש, לה פן אומרת למעשה למים בצרפת לקשים יותר. היא זה או חלאל, ובכך תפגע מאוד יי טוח, ואולי יובילו לפיצוץ קה עם המיעוטים אותם רחקה ללא עבודה וללא תקווה. אבל ה: הטעות נעוצה בהתייחסות מקור הבעיה נמצא בצפון אפ-

מצרים במיליון בני אדם. זהו זר האנשים בניגריה שחיים כות בלי לרעת מה יאכלו למ' בעשורים האחרונים. זהו גם יים העניים של ניגריה מש' אמייטית האימתנית ביותר

אריאלה רינגל-הופמן • מחדל הטיפול בקשישים בבתי החולים

למות ונבון, למות ובית

הן שכבו שם, שלוש נשים בחרר כה קטן עד כי לא ניתן היה להשחיל כיסא בין מיטה למיטה, עד שערב אחד הגיע בנה של אחת החולות. "מה זה כאן", בהם, "גן חיות?". הם טוענים שאין מקום, אמרתי לו. "אין מקום", נחר בבו, "או יעשו מקום. אמא שלי לא חיה". ואכן, תוך כמה דקות הגיע כוח עזר שפינה את אחת החולות. לא שאלתי אותו איך הוא עשה את זה, אבל לא צריך להיות גאון כדי לנחש.

בשמונה הימים שהייתה שם אמא שלי חטפה חיידק אלים בדי רכי השתן - ככל הנראה מהקטטר - קיבלה מנות גדולות של אנטיביוטיקה שלא הועילו, ונפטרה אחרי שבקשנו שיקלו על כאביה ולא יבצעו שום פעולות פולשניות. מנוכרת לסביבתה, מנותקת ממשפחה.

במונחים של עלות תועלת, אמא שלי, כמו אמא של א' שאושפזה בשל בעיה אורתופדית ונפטרה מדלקת ראות קט' לנית שחטפה במחלקה, כמו סבתא של י', שאושפזה עם כאבים בחזה ונפטרה מזיהום לא ברוח, כמו אבא של ר' - כולם בני 85 ומעלה - הם מעמסה קשה על מערכת הבריאות. קשה ומיותרת. כל אחד מהפרסונל - או כמעט כל אחד - יגיד את זה אם ייתפס בקצה המסדרון בשעת לילה מאוחרת כשהמחלקה חשוכה וש' קטנה. כי פנימית בכלל, וגריאטרית בפרט, היא לא ספינת הדגל של בית חולים, היא דוברת מחוררת, סרח עורף שהמערכת ער' שה את המינימום להשאיר אותה מעל למים.

מה שמוביל לשאלה כואבת אך בלתי נמנעת, האם צריך בא' מת לגרוח, בכל מצב, את אותם קשישים - הורים, סבים וסבתות אהובים - למות שם?

זהו מוביל למסקנה שאולי צריך ללכת הכי רחוק שאפשר, ובאומץ, כדי לאפשר להם למות בכבוד בביתם. שאם זה מה שני' גור עליהם, ואם באה שעתם - שייתם יומם במיטה שלהם, בסביבה אוהבת, חמה ומוכרת. הכי רחוק שניתן ממערכת, שלפ' חות חלק מאנשיה, רואים בהם צינור שלקצחו האחד צריך לרחוף מזון ואת קצחו השני לסגור בקטטר. ■

סיפור אחד רע, מסקנה אחת מרה ובין לבין שאלה אחת ללא תשובה.

לפני כחודש אמא שלי, יפה עד הרגע האחד רון, חכמה עצמאית ומורעת, אושפזה בבית חולים אחרי ארבעה ימים בהם הרגישה רע. זה לקח ארבעה ימים כי עשינו מאמץ, כמעט נואש הייתי אומרת, להשאיר אותה בבית.

היא הועברה מהמיון לפנימית גריאטרית והרבר הראשון שע' שה הצוות שקיבל אותה היה לשים לה קטטר, ולקח לנו יומיים בבית החולים להבין שזה לא אישי - זו הרוטינה. ליד אמי שכבה קשישה - צלולה ובמצב פיזי מעורר השתאות - שנפלה בביתה ונחבלה בפניה. היא סיפרה שהיא גרה לבד, מבשלת לעצמה מט' פלת בעצמה, ורק פעמיים בשבוע מישהי מגיעה לנקות. היא לא הפסיקה לבקש שיסירו ממנה את הקטטר והטיפול שהלבישו לה, ויאפשרו לה ללכת לשירותים. עד כדי כך, שבסופו של דבר הצ' וות קשר אותה למיטה.

שמונה ימים היינו שם כדי לראות, ולא בפעם הראשו' נה, כמה נורא להיות קשיש תלוי בחסדי צוות רפואי שחוק ומותש, שום דבר שמזכיר את נפלאות הרפואה הישראלית. ואני נדרשת לדברים האלה בעקבות מה שפורסם אתמול בעיתון הזה, בעמוד הראשון, תחת הכותרת "מחדל הטיפול הנמרץ". "אומרים לנו לא לבזבז מקום בטיפול נמרץ על קשישים", ציטט בכתבה רותם אלירזע את אחד הרופאים, בעילום שם כמובן, אמירה שלמרבה היגון, ככל הנראה, איי' ננה בלעדית לטיפול הנמרץ.

אחרי שמונה ימים למדנו שבני המשפחה הם אולי כוח עזר - חינם אין כסף - של בית החולים ("את לא יכולה להאכיל אותה בעצמך?"), אבל גם מטרה. "מה את חוש' בת שזה מלון חמישה כוכבים", גער אחד האחים בבתה של חולה שהעירה על רמת ההיגיינה בחדר, וברוח דומה ענה כשהערת על מידת הצפיפות בחדר.

שמונה ימים היינו לצד אמי המאושפזת, וראינו כמה נורא להיות קשיש בישראל, תלוי בחסדי צוות רפואי שחוק ומותש. וזה מוביל לשאלה כואבת, אך בלתי נמנעת: האם צריך באמת לגרוח, בכל מצב, את אותם קשישים - הורים, סבים וסבתות אהובים - למות שם?

כלי במדינות מסוימות במזרח יו' יציבות. המצב הכלכלי של 'להאכיל מיליוני בני אדם, או לו' בעוניים. יש אנשים שיקראו 'אשמת המדינות עצמן, והע' גם הלא' מתפקדות. זה אישום ' שום משמעות. השאלה שה' דחופות, היא כיצד להקל את מזרח התיכון ואפריקה - מצו' ופני יבשת אירופה.

חומה. גדה. עונש מוות למ' זריה, ובעיקר - מי שחושב חומה גבוהה בין הדרום הג' ייה, שוכח שרבים ממקורות יה' זול, ובמחצבים ואוצרות רום. והוא שוכח עוד משהו: יה' להגר בכל מחיר: האם זו וקים, סורים, מצרים, ארית'

בגלל הצנחה העולה מהמיון גם נזכרים, ובצדק, במלח' ע בערכיהם. אבל ליברליזם קיצוני. המערב מסרב בעק' המזרח התיכון יגביר את מות באפריקה ייכשלו, כך

ך אחת: שיפור המצב במ' נפשר לפתור, אם להשתמש גת האזרחים בסוריה, במצב ין. האם מישהו ראה לאחר- ע מנסים להגיע לאוסטרליה הם הכלכלה סבירה או מש' חירה הטבעית - להישאר שהיא דורשת מהמערב לא עשות דברים של ממש. ול' הק לרחוף את המערב לכך. ול מתחיל לגדול ולהשתרג